

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Petra Šebka a soudců Mgr. Petra Sedláka, PhD. a JUDr. Václava Štencla, MA ve věci

žalobce: J. K., narozený dne X
trvale bytem X
toho času ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov
zastoupený advokátem Mgr. Daliborem Lípou
sídlem Jugoslávská 856/2, 360 01 Karlovy Vary

proti
žalovanému: Věznice Rapotice
sídlem Lesní Jakubov 44, 675 71 Náměšť nad Oslavou

o žalobě ze dne 30. 12. 2019 na ochranu před nezákonných zásahem žalovaného,
spočívajícím v neudělení kázeňské odměny,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se nepřiznává náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobce žalobou ze dne 30. 12. 2019 brojil proti nečinnosti správních orgánů spočívající v neudělení kázeňské odměny. Krajský soud v Brně věc dvakrát postoupil Městskému soudu v Praze z důvodu, že namítaná nečinnost je přičitatelná Vězeňské službě České republiky. Nejvyšší správní soud v návaznosti na to usneseními ze dne 25. 6. 2020, č. j. Nad 72/2020-31, a ze dne 16. 12. 2020, č. j. Nad 181/2020-68, rozhodl tak, že k projednání věci je příslušný Krajský soud v Brně (nejdříve z důvodu nutnosti respektovat označení žalovaných žalobcem, posléze z důvodu, že namítaná nečinnost je přičitatelná Věznici Rapotice bez ohledu na označení žalovaného žalobcem). Žalobce v průběhu řízení na základě poučení poskytnutého soudem změnil označení žalobního typu a žalobní petit tak, aby odpovídal zásahové žalobě, a posléze změnil také označení žalovaného. O změně petitu na základě podání žalobce ze dne 26. 8. 2020 soud rozhodl v rámci ústního jednání tak, že se tato změna připouští. Po změnách žalob tak žalobce brojí proti nezákonnému zásahu žalovaného spočívajícímu v tom, že žalovaný žalobci neudělil kázeňskou odměnu ve formě pochvaly za přednesení referátu s názvem „Znaky získané během života se dědí aneb jak měníme své geny“.

II. Stanoviska účastníků řízení

2. Žalobce se v žalobě po úpravě žalobních tvrzení a petitu doplňujícími podáními domáhá určení, že se žalovaný dopouští výše uvedeným jednáním nezákonného zásahu, a přikázání, aby žalovaný nezákonný zásah ukončil a žalobci udělil pochvalu dle § 45 odst. 1 a 2 písm. a) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu“). Namítá, že pokud mu byla kázeňská odměna navržena, měl ji obdržet v souladu se zásadou legitimního očekávání a požadavkem na spravedlivý výkon trestu odnětí svobody a s ohledem na možnost žádat o podmíněné propuštění. Podrobněji pak popisuje skutkové okolnosti, které předcházely přednesení předmětného referátu a které následovaly, zejména vztahy mezi žalobcem, speciální pedagožkou a dalšími osobami.
3. Žalovaný ve svém vyjádření navrhuje, aby soud žalobu zamítl. Žalobci byla udělena odměna ve formě pochvaly za aktivní zájem o účast na výchovné aktivitě Základní problémy viktimologie, samostatné zpracování úkolů a příkladný přístup. Přístup žalobce v rámci aktivity byl tedy hodnocen komplexně. Je mylné se domnívat, že zpracování jednoho úkolu rovná se udělení odměny. S popisem vztahů mezi žalobcem, speciální pedagožkou a dalšími osobami žalovaný nesouhlasí a poukazuje na nevhodné jednání žalobce vůči speciální pedagožce.
4. V rámci ústního jednání účastníci setrvali na svých stanoviscích a žalobce navrhl výslech dalších svědků, kteří byli přítomni příslibu speciálního pedagoga ohledně podání návrhu na udělení odměny.

III. Posouzení věci krajským soudem

5. Krajský soud v Brně shledal, že žaloba byla podána v zákonné lhůtě (směřuje proti trvajícímu zásahu spočívajícímu v nečinnosti), a to osobou k tomu oprávněnou. Žalobou (ve znění jejích pozdějších úprav) byl napaden nezákonný zásah spočívající v neudělení kázeňské odměny.
6. Podle § 45 odst. 1 zákona o výkonu trestu platí, že jestliže odsouzený svým chováním a jednáním nebo příkladným činem projevuje odpovědný přístup k plnění stanovených povinností a spolupracuje při naplňování účelu výkonu trestu, lze mu udělit odměnu.

7. Z citovaného ustanovení je patrné, že na udělení kázeňské odměny neexistuje právní nárok (arg. „lze“). I kdyby žalobce splnil předpoklady uvedené v citovaném ustanovení, nevznikl by mu nárok na udělení odměny. I v takovém případě by bylo na uvážení žalovaného (resp. příslušné úřední osoby), zda žalobci kázeňskou odměnu udělí či nikoliv. Přesto soud shledal, že tvrzený nezákonný zásah podléhá soudnímu přezkumu, neboť namítané jednání je způsobitelné přímo zasáhnout do právní sféry žalobce. Podle názoru soudu tedy žaloba směřuje proti úkonu správního orgánu, který pojmově může být zásahem ve smyslu § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).
8. Možnost přímého dotčení žalobce nepřímě potvrzuje například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 6. 2012, č. j. 5 As 6/2012-29 (všechna zde citovaná rozhodnutí jsou dostupná na www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud v daném případě shledal nutnost nejprve odstraňovat vady žaloby tak, aby bylo zřejmé, zda žalobce jednání kvalifikuje jako rozhodnutí, nečinnost či jiný akt správního orgánu (v dané době se judikatura přiklání k názoru, že za právní kvalifikaci napadeného jednání správního orgánu plně odpovídá žalobce). Zjevně tedy neshledal, že by napadené jednání nemohlo v žádném případě přímo zasahovat do práv vězně, neboť v takovém případě by bylo odstraňování vad žaloby zcela nadbytečné (pojmově by byl vyloučen přezkum takového jednání bez ohledu na volbu žalobního typu). Podobně vyznívá i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 As 91/2012-31, v němž soud zdůraznil, že „[i] v případě, že by napadený akt žalované nepředstavoval rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., je nutné vzít v potaz i další skutečnosti. V návaznosti na argumentaci stěžovatelky je třeba zohlednit např. § 15 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, dle něhož »odsouzeným ve výkonu trestu přísluší stejná práva za podmínek a v rozsahu stanoveném tímto zákonem«. Dle § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád je pak správní orgán povinen dbát toho, »aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly«. Obecný interpretační rámec pro nejrozumnější »opatření« přijímaná v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a uvážení o nich pak představuje § 2 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (při zohlednění zejm. § 1 odst. 2 a § 2 odst. 1 citovaného zákona), dle kterého se s odsouzenými ve výkonu trestu »musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem«.
- A konečně lze zmínit také na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 12. 2010, č. j. 57 A 5/2010-85, v němž soud shledal, že i nenárokové rozhodnutí vydané podle zákona o výkonu trestu podléhá soudnímu přezkumu.
9. Byť soud tedy souhlasí se žalovaným v tom, že na udělení kázeňské odměny není právní nárok, neudělení odměny se může negativně projevit v právní sféře žalobce, neboť případná odměna má vliv na hodnocení vězně, které se může promítat do režimu výkonu trestu odnětí svobody či do možnosti podmíněného propuštění. Pro soudní přezkum v nyní projednávané věci tudíž musí platit obdobná pravidla, jako obecně pro přezkum negativních rozhodnutí o nenárokových plněních ze strany orgánů veřejné moci, která se promítají do právní sféry žadatele. Lze v tomto směru zmínit například soudní přezkum negativních rozhodnutí o tzv. „nenárokových“ dotacích, který je omezen na posouzení řádného procesu, který garantuje rovnou ochranu práv a rovné zacházení se všemi žadateli za podmínek stanovených obecným způsobem. Zjednodušeně řečeno žadatel nemá právo na „výsledek“, ale na „řádný proces“ s ním související. (viz rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2015, č. j. 9 Ads 83/2014-46).

10. Ostatně paralelou s přezkumem rozhodnutí o nenárokové dotaci lze v tomto případě obecně argumentovat ve prospěch přípustnosti přezkumu neudělení kázeňské odměny. Má-li být soudem přezkoumatelné neposkytnutí nenárokové dotace, které se promítá „pouze“ v majetkové sféře žadatele, tím spíše musí být soudem přezkoumatelné neposkytnutí nenárokové odměny vězni, které se může reálně promítat do doby zbavení jeho osobní svobody či přísnosti režimu výkonu trestu odnětí svobody. Stále však platí, že zde soud nepřezkoumává výsledek postupu věznice, nýbrž pouze proces, který k tomuto výsledku vedl.
11. Soud proto přistoupil k přezkumu zákonnosti tvrzeného zásahu (respektive postupu žalovaného, jehož výsledkem je neudělení odměny žalobci), a to podle skutkového a právního stavu v době vydání tohoto rozsudku (§ 87 odst. 1 věta první s. ř. s.).
12. Z hlediska skutkového soud musí předně uvést, že skutkový stav popisovaný žalobcem (zejména v podání ze dne 6. 5. 2020 a při ústním jednání) zcela neodpovídá obsahu listinných důkazů, zejména návrhu na udělení odměny ze dne 12. 2. 2008 a následujícímu rozhodnutí o udělení odměny ze dne 12. 2. 2008, jehož převzetí žalobce stvrdil podpisem a k němuž při převzetí neměl žádné výhrady. Zatímco žalobce popisuje skutkový stav tak, že tato odměna mu byla udělena za přednesení referátu „Přeji si důstojného nástupce hlavy státu ... Ale až za 5 let“, odměna byla zjevně udělena za pravidelnou docházku do celého výchovné aktivity, plnění povinností a zadaných úkolů (opakovaně) a chování v hodinách. Již z hlediska skutkové stránky věci se proto nejedná o věrohodné tvrzení žalobce, že měl další odměnu dostat toliko za splnění jednoho z dalších úkolů v rámci dané výchovné aktivity.
13. I kdyby však soud uvěřil žalobci, že mu speciální pedagog Mgr. L. přislíbil, že mu navrhne udělení odměny, nebo že dokonce takový návrh podal, nebylo by možné z této skutečnosti dovozovat, že by byl žalobce zkrácen na svých právech už pouhou skutečností, že mu odměna udělena nebyla. Za zkrácení na právech by bylo možné považovat například neudělení odměny z důvodu diskriminace, což žalobce netvrdil, či porušení pravidel pro procesní postup. I s ohledem na neformálnost postupu při udělování odměny však soud žádnou procesní vadu v postupu žalovaného nemohl shledat. Žalobcem prezentovaný důvod neudělení odměny, který mu měl být sdělen, tj. že pro udělení pochvaly je příliš brzy s tím, že *„tento návrh je náboj, který se použije, až bude třeba, a zůstane u mě“*, přitom soud považuje za legitimní. Speciální pedagog může zcela legitimně podmínit podání návrhu na udělení odměny, či vyhovění takovému návrhu dalším bezproblémovým chováním vězně, respektive vyčkáváním a prověřováním, zda je příkladné jednání vězně upřímné, nebo je například výlučně motivováno krátkodobým cílem – udělením kázeňské odměny. Postup speciálních pedagogů proto ani dle žalobcem tvrzených důvodů neudělení kázeňské odměny nevykazuje znaky svévole, respektive vybočení z mezí správního uvážení. Bez ohledu na to, zda je vyličení tohoto skutkového stavu ze strany žalobce pravdivé, nemohlo by vést k prohlášení nezákonnosti postupu žalovaného. Podrobnější dokazování (výslechem navržených svědků) k žalobcem tvrzenému skutkovému stavu proto soud neprováděl.
14. Pro úplnost soud dodává, že nepovažoval za potřebné zabývat se ani tvrzeními, jimiž se žalobce snažil posuzovanou věc dát do souvislosti s osobními vztahy ve věznici. Již z jeho popisu událostí v podání ze dne 6. 5. 2020 je totiž zřejmé, že ony souvislosti měly nastat až následně, přičemž důvodem nepodání návrhu na udělení odměny, potažmo důvodem

neudělení odměny měl být i dle jeho tvrzení argument, že pro udělení pochvaly je příliš brzy.

15. Soud tedy v první řadě uzavírá, že popis událostí ze strany žalobce se nejeví jako zcela věrohodný. Z obsahu správního spisu plyne, že odměna byla žalobci udělena za jeho celkový přístup v rámci výchovné aktivity, nikoliv za jednotlivý referát v rámci této aktivity. Proto se jeví jako nepravděpodobné, že by žalobci měla být udělena další odměna za další dílčí referát v rámci téže výchovné aktivity. Nadto, i kdyby alespoň částečně žalobcův popis událostí odpovídal skutečnosti, nemohl by vést k závěru, že neudělení odměny žalobci za přednesení referátu s názvem „Znaky získané během života se dědí aneb jak měníme své geny“ bylo nezákonným zásahem. I kdyby byl návrh na udělení odměny podán (jako pravděpodobné se spíše jeví, že bylo podání návrhu toliko přislíbeno), žalovaný neudělením nenárokové odměny nevybočil z mezí správního uvážení, nedopustil se žádné zjevné nezákonnosti a neudělení odměny nebylo výsledkem diskriminace.

IV. Shrnutí a náklady řízení

16. Krajský soud na základě shora provedeného posouzení neshledal žalobu důvodnou, a proto ji ve smyslu § 87 odst. 3 s. ř. s. zamítl.
17. O nákladech řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení a žalovanému v souvislosti s tímto řízením žádné náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly.
18. O odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného zástupce bude rozhodnuto samostatným usnesením.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 30. června 2021

Mgr. Petr Šebek v. r.
předseda senátu